

Onderwerp:
Beleidsdocument Preventie in het Sociaal Domein 2025 – 2029

4 april 2024

Geacht College van B&W en gemeenteraad van Bodegraven-Reeuwijk,

De Adviesraad Sociaal Domein (ASD) is om advies gevraagd over het Beleidsdocument Preventie in het Sociaal Domein 2025-2029, dat eerdaags bij u voorligt.

Vanaf het Visiedocument zijn we bij dit traject betrokken. De afgelopen maanden hebben we kunnen sparren met de gemeente en mogen participeren in verschillende overleggen, dat hebben wij zeer op prijs gesteld. Ook omdat we in het document een aantal zaken terugzien die we tijdens dit traject hebben ingebracht.

Toch hebben we gemeend om een officieel schriftelijk advies te formuleren. Nu komen immers alle onderdelen samen en kunnen wij ook onze mind opmaken.

Dit advies is voorbereid door een werkgroep bestaande uit twee personen, en heeft vervolgens een interne digitale consultatieronde doorlopen, zodat het advies collectief gedragen is.

Vanwege de krappe planning bij de gemeente hebben we moeten afwijken van onze gangbare werkwijze. We konden helaas het advies niet vaststellen in een reguliere ASD-vergadering en we hebben gewerkt met een conceptversie van het beleidsdocument. Wij hopen bij nieuwe adviesaanvragen weer de afgesproken 6 weken te kunnen benutten.

Wij vertrouwen er op dat ons advies wordt meegenomen in het gemeentelijk besluitvormingsproces over dit beleidsdocument.

In afwachting van uw reactie.

Met vriendelijke groet,
Namens de ASD,
Marlou Min, voorzitter.

Bijlage:
ASD-advies Beleidsdocument Preventie

ASD-ADVIES OVER HET BELEIDSDOCUMENT PREVENTIE IN HET SOCIAAL DOMEIN

Inleiding

De Adviesraad is blij met preventiebeleid in het Sociaal Domein. Er is daarmee oog voor het feit dat investeren in preventie loont. Een ons welzijn, scheelt een kilo zorg.¹ Om die reden kan er niet genoeg preventie zijn.

Het gaat er om dat de kracht van de samenleving, het netwerk om de betreffende persoon, wordt benut en versterkt. In jargon ook wel aangeduid als: het sociale voorveld, bestaande uit welzijn en informele zorg. Dit kan problemen voorkómen dan wel voorkómen dat problemen erger worden.

Vooraf de volgende opmerkingen:

De ASD heeft geprobeerd om vooral door de ogen van inwoners te kijken naar dit beleidsdocument Preventie, dat is immers onze rol. Dit is geconcretiseerd in de vorm van een viertal persona's, zie *bijlage*.

We zijn ons ervan bewust dat wellicht een aantal van onze aanbevelingen voor de gemeente pas in de volgende fase aan de orde zijn, maar voor ons zit in de concretisering 'the proof of the pudding'.

Algemeen.

Een drietal algemene zaken in het beleidsdocument ondersteunt de ASD expliciet, nl.

1. de beweging naar en het benutten van de kracht van de dorpen en wijken.
2. de keuze voor de genoemde preventie-opgaven: Mentale en fysieke gezondheid, Participatie en Veiligheid voor de 3 doelgroepen (Jongeren, Volwassenen en Ouderen). En fijn dat daar specifieke opgaven per doelgroep zijn toegevoegd, zoals: Talentontwikkeling voor Jongeren.
3. niet alleen op kwantitatieve resultaten sturen (output), maar ook op kwalitatieve resultaten (impact en outcome). Misschien kan er echter bij output ook gedacht worden aan een kwalitatieve vorm van rapportage, zoals d.m.v. storytelling.

Specifiek

In dit advies staan we stil bij vijf elementen, waarover we aanbevelingen formuleren.

1. Samenhangend preventiebeleid.

In de Inleiding wordt geschreven dat momenteel lokaal samenhangend preventiebeleid ontbreekt.

De adviesraad deelt deze analyse, samenhang is juist voor inwoners van groot belang.

Een paar aandachtspunten willen we noemen:

- In dit document vinden we wel de gewenste inhoudelijke samenhang in de vorm van de preventiematrix terug, maar helaas vinden wij dat de gewenste organisatorische samenhang weinig is uitgewerkt. Hiervan is geen 'foto' gemaakt.
- Een overzichtelijk, samenhangend sociaal voorveld (vergelijkbaar met een overzichtelijk zorglandschap) is niet alleen belangrijk voor inwoners. Aanbieders in het voorveld moeten elkaar ook kunnen vinden om samen te werken of door te verwijzen. Maar denk ook aan het Sociaal Team en formele zorgaanbieders die baat hebben bij kennis en inzicht in het voorliggende veld, bijv. tijdens het wachten op formele zorg of als er geen indicatie wordt afgegeven.
- Waar moet je naar toe als je bijv. eenzaam bent of (tijdelijk) hulp of ondersteuning nodig hebt? De Huizen van Alles, de wijk- en dorsteams, sportverenigingen en onderwijs zouden dit voorveld moeten kennen en vinden, zij kunnen voor inwoners de laagdrempelige toegang zijn / worden.

¹ Uitspraak van VILANS, landelijke kennisorganisatie voor zorg en ondersteuning.

Kunnen en willen ze dat? Wat hebben zij nodig? De gemeente moet o.i. verder in het voorveld durven gaan dan het bieden van de 'basisinfrastructuur', zoals: de gebouwen, etc, om dit te versterken, zij hebben als intermediairs ook overzicht en inzicht nodig.

- We missen het voornemen om op korte termijn te komen tot digitaal en fysiek overzicht van dit sociaal voorveld voor bewoners en hun doorverwijzers d.m.v. bijv. een sociale kaart en de gemeentelijke website.
- We hebben begrepen dat een aantal 'domeinen' buiten het Sociaal Domein bewust buiten dit preventiedocument zijn gebleven, denk aan: Wonen (Langer Zelfstandig Thuis), Onderwijsachterstandenbeleid, Gezondheid, Inburgering of Toeleiding naar werk. Gelukkig werd eerder in het visiedocument erkend dat er samenhang is. We vertrouwen erop dat de gemeente zich bij de volgende fasen (Implementatie en Uitvoering) rekenschap geeft van deze omgeving.

Ter illustratie hebben wij in een bijlage voor 4 persona's een zogenaamde fictieve klantroute uitgeschreven. Daarmee wordt duidelijk hoe je de 'vraag' bij het 'aanbod' krijgt.

In deze tabel besteden wij aandacht aan het netwerk van de klant c.q. intermediairs en vindplaatsen², die o.i. beperkt aan bod komen in het beleidsdocument.

Aanbevelingen Samenhangend Preventiebeleid:

- Beschrijf de gewenste organisatorische samenhang in het sociale 'voorveld', beginnende met een 'foto' van de huidige situatie.*
- Schrijf klantroutes uit, met aandacht voor het mogelijke netwerk c.q. intermediairs om de inwoner heen en vindplaatsen voor preventie-aanbod, zodat deze routes kunnen worden geoptimaliseerd.*

2. Breed Platform.

De vorming van een breed platform ondersteunen wij, als één van de middelen om de samenhang in het voorveld te bevorderen. Het is belangrijk dat de gemeente dit initieert en faciliteert, maar de stakeholders o.i. 'eigenaar' van het platform zijn en zelf een gespreksleider aanwijzen.

Het document laat helaas wel een aantal zaken onbesproken. Zoals:

- Wie worden de deelnemers? Hoe breed is dit platform bedoeld? Beperkt het zich tot professionals of doen ook vrijwilligersorganisaties mee? Gaat het alleen om informele zorg of ook om formele zorg? Wordt er ook gedacht aan: woningbouwverenigingen, verenigingen, scholen, kerken / moskee of aan wijkagenten?
- Hoe wordt gestimuleerd om samen te werken, bijv. middels projecten?
- Wordt er ook gedacht aan een (ander) overleg t.b.v. casuïstiek?
- Er bestaat bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) al een netwerk evenals bij Samen Gezond (SG) Bodegraven, benut deze ketenpartneroverleggen.

Aanbeveling Breed Platform:

- Breng de gewenste deelnemers aan het Breed platform z.s.m. in kaart.*

3. Relatie met de Samenleving.

We zijn blij met het schema (de driehoek) over de relatie tussen Uitvoerders – Gemeente – Samenleving, hierin wordt getoond dat de gemeente zelfstandig haar contact wil onderhouden met de gemeenschap en dit niet over wil laten aan de aanbieders van preventie.

De directe relatie tussen de Gemeente en de Samenleving wordt helaas weinig concreet gemaakt. Er staat wel: luisterend oor, maar hoe? Hierbij een paar suggesties:

- Organiseer structurele (i.p.v. incidentele) relaties met de 3 doelgroepen (Jongeren, volwassenen, ouderen), bijv. d.m.v.

² Dit betreft vindplaatsen voor de inwoners, niet vindplaatsen van inwoners voor de aanbieders.

- een ontmoetingsplatform voor Jongeren (zie het ASD-advies Jongeren³) - nieuw;
- Interviews met 70+-ers - bestaand;

De inwoners kunnen op deze manier ervaringen delen en meedenken over het gewenste aanbod. De informatie die hiermee bij de gemeente binnenkomt wordt daarmee beschikbaar voor de Gemeente (op meerdere beleidsterreinen), niet alleen voor de Uitvoerders.

- Vergroot voor inwoners de vindbaarheid van organisaties en activiteiten, middels:
 - een gemeentelijke website;
 - een sociale kaart;
 - voorlichting van allerlei aard (online, folders, sociale media, telefonisch), maak hierbij gebruik van lokale media en bestaande groepsapp 's van bewoners;
 - spreekuren in de Huizen van Alles.
- Werk de monitoringsystematiek uit. Denk o.a. aan vormen van tevredenheidsonderzoek onder inwoners. Dit beleidsdocument Preventie kan als nulmeting worden beschouwd en het Lonkend perspectief in 2030 als eindmeting.

Aanbevelingen Relatie met de Samenleving:

- d. Geef concrete invulling aan 'het luisterend oor' van de Gemeente .*
- e. Vergroot als gemeente de vindbaarheid van het preventieve aanbod.*

4. Kwetsbare groepen.

Wij missen in dit document specifiek aandacht voor kwetsbare groepen.

Denk aan inwoners met een opeenstapeling van lichamelijke, geestelijke of sociale problemen. Zoals: laaggeletterden, anderstaligen die onvoldoende Nederlands beheersen, mensen met weinig digitale vaardigheden, licht verstandelijk beperkten (LVB), (ex)verslaafden, geestelijk of fysiek gehandicapten, inwoners met psychische stoornissen, etc.

Hoe bereik je hen, wat hebben zij nodig? Hoe zorg je dat ze zich welkom voelen en hoe creëer je een veilige omgeving? Hoe zet je ze in beweging? Niets moeilijkers dan het vinden en betrekken van mensen die al buiten de boot zijn gevallen of dreigen te vallen. Ook omdat het vertrouwen in de overheid gering kan zijn. Meedoen aan de samenleving is voor de één een extra opgave, voor de ander al bijna een gepasseerd station.

Hoe bevorder je als gemeente het meedoen van kwetsbare inwoners aan preventief aanbod? We kunnen hierbij leren van professionals die deze doelgroepen kennen.

De ASD denkt bij de uitwerking van dit specifieke beleid aan een aantal zaken:

- Hoe staat het er voor met de (nieuwe) maatschappelijke functies van de bibliotheek in onze gemeente? Denk aan: Digi-Taalhuis. Volgens ons kan dit beter.
- Bevorder (zinnvolle en veilige) ontmoetingen onder elkaar en met anderen, benut ervaringsdeskundigen in organisaties.
- Stimuleer verenigingen om toegankelijk te zijn voor kwetsbare inwoners. Laat hen mogelijkheden zien, zoals de inzet van:
 - maatjes voor deze specifieke doelgroep om de drempel te slechten;
 - vervoer van deur-tot-deur en Automaatje t.b.v. bereikbaarheid van het aanbod.
- Leer van bestaande praktijken: welke methodes werken en welke werken niet? Kerken en vroeg-signalering bij de gemeente doen dagelijks veel ervaring op;
- Zorg dat preventiebeleid inclusief wordt en beperk dit niet tot fysiek gehandicapten, maar laat dit ook inwoners omvatten die om andere reden(en) buiten de samenleving (dreigen te) vallen.

³ Creëer een ontmoetingsplatform voor jongeren om over-en-weer met ambtenaren, gemeenteraadsleden en de burgemeester in contact te kunnen komen. Open een contactpunt op een voor jongeren toegankelijk (sociaal) medium, bijv. een speciaal telefoonnummer om te appen.

Wij kunnen ons voorstellen dat het preventieve aanbod naast collectieve activiteiten voor deze doelgroep ook bestaat uit aanvullende individuele activiteiten. Dit onderscheid vinden wij niet terug in het document.

Aanbevelingen:

- f. Bevorder de rol en het aanbod van de bibliotheek voor kwetsbare inwoners.*
- g. Neem aandacht voor kwetsbare groepen expliciet op in het inhoudelijke kader voor een preventie-opdracht aan aanbieders.*

5. Jongerenbeleid.

We vinden in dit beleidsdocument Preventie een aantal uitgangspunten en aanknopingspunten die de ASD ook formuleerde in haar Jongerenadvies. Daar zijn we blij mee. Het is wel jammer dat ons advies niet als één van de bronnen wordt genoemd om te komen tot preventief aanbod voor deze specifieke doelgroep. Daarom willen we het volgende nog eens benadrukken:

- er is een overlegstructuur met Jongeren gewenst, zoals een ontmoetingsplatform met de gemeente. Leg je oor structureel te luisteren bij deze doelgroep en hun sleutelfiguren. Werk met hen samen.
- heb aandacht voor cultuursensitiviteit bij het aanbod en de aanbieders, in de zin van aandacht voor etniciteit c.q. religie.
- het is positief dat talentontwikkeling voor jongeren is opgenomen als specifieke opgave, maar dit is niet uitgewerkt. Denk hierbij aan sportieve, creatieve en culturele aspecten.

Andere genoemde aanbevelingen uit ons Jongerenadvies hopen wij later terug te vinden in de uitwerking van de opgaven richting aanbieders / uitvoerders. De eventuele toekomstige Jongerenconferentie die de gemeenteraad voor ogen heeft, zou hier een bijdrage aan kunnen leveren.

Aanbevelingen:

- h. werk de opgave 'talentontwikkeling voor jongeren' nader uit.*
- i. creëer als gemeente een overlegstructuur met Jongeren (zie ook punt 3, relatie met de samenleving).*

Tot slot.

We realiseren ons dat lokaal samenhangend preventiebeleid niet een-twee-drie tot stand is gebracht. Het helpt wel als we zo snel mogelijk concreet worden en alvast beginnen.

Dit kan. Preventiebeleid is immers meer dan nieuwe subsidierelaties in 2026, het gaat om het versterken van 'individuele bewoners, gezinnen, groepen en gemeenschappen die zelf de regie in de hand nemen', zoals staat beschreven.

Met onze aanbevelingen hopen we daaraan een bijdrage te hebben geleverd.

BIJLAGE: Fictieve klantroute voor 4 persona's: van vraag -> vindplaats -> aanbod.

	Persona	(mogelijke) Netwerk c.q. Intermediair / de vraagkant	(mogelijke) Vindplaatsen van het preventief aanbod	(mogelijk) Preventief Aanbod
1	Een eenzame oudere	Zelf Familie Buren Huisarts Interview 70+-ers Huis van Alles Wijk- / Dorpsteam VOTA Kerken Gemeente	Folders bij: huisarts, bibliotheek, fysiotherapie, etc. Website Gemeente KCC Gemeente Website SAM Sociale Kaart	Deelname aan (zinnvolle) ontmoetingen en activiteiten in Huizen van Alles, Evertshuis, kerken, koren, Petanque, Hortus Populus, etc. Steun van een vrijwilliger (zoals: een Maatje) Zelf vrijwilliger worden Mee-eetgelegenheid De Zonnebloem Thuishuis Gesprek met Sociaal Makelaar – SAM
2	Een jongere met drugs-problematiek	Zelf Ouders / familie Vrienden De Zon / Cheers Huisarts Wijkagent School of Werkgever (Sport)vereniging Jongerenwerker - SAM Buurtsportcoach – S&W CJG VOTA Gemeente	Social media gemeente Social Media SAM Website Gemeente Website SAM Website CJG Website GGD Folder van ST Sociale Kaart	Veilige ontmoetingsplekken of groepen voor jongeren Gesprek / Begeleiding van een jongerenwerker Steun van een vrijwilliger, zoals een ervaringsdeskundige Deelname aan (sport)verenigingen Aanbod bij CJG? Aanbod bij GGD?
3	Een overbelaste mantelzorger voor partner of ouder	Zelf Vrienden Huisarts Kerken Dagopvang Werkgever SAM Gemeente	Website SAM Website Gemeente KCC Gemeente Folder van ST Sociale Kaart	Route naar dagbesteding voor partner of ouder via case-manager. Respijtzorg Steun van een vrijwilliger Gesprek met Sociaal Makelaar – SAM Keukentafelgesprek Wmo – ST
4	Een laaggeletterde	Zelf Familie Bibliotheek Huis van Alles Werkgever Vluchtelingenwerk VOTA Gemeente	Website Gemeente KCC Gemeente Website Bibliotheek Sociale Kaart	Bibliotheek - taallessen Steun van een vrijwilliger (zoals: taalmaatjes) Papierwinkel Brieven op B1 niveau